

И. Аббасовой, из США – И. Земцовского, Дж. Морено, из Молдовы – И. Гажим, др.). Представлены и танец, балет (статьи Т. Акиндиновой, И. Курис, О. Буксиковой – Россия), театр (О. Григорьева, Россия; О. Стефанов, Болгария). Расширенные горизонты проблематики конференции позволили включить в сборник и статьи по вопросам изобразительного, декоративно-прикладного искусства (тексты Н. Серова, О. Некрасовой-Каратеевой, Россия; Ю. Романенковой, Украина), музейного дела (статья О. Сапанжи, Россия). Создать объединяющую концепцию и стилистически объединить все материалы – дело нелегкое, но оно увенчалось успехом благодаря усилиям редакционной коллегии во главе с бессменным идеологом конференции, профессором А. Ключевым. Приятно убедиться в том, что идея, пришедшая в голову Александра Сергеевича, была не просто формально реализована, а получила поддержку со стороны большого количества небезразличных людей из самых разных сфер культуры, образования, возрастных пластов – в конференциях принимали участие все заинтересованные, начиная со студентов первого курса, и заканчивая докторами наук, профессорами, занимающими высокие руководящие посты. Это лучшее доказательство того, что общество еще дает надежду самому себе на то, что оно не подвержено тотальной деградации, все еще имея созидающие, объединяющие и совершенствующие идеи, претворяемые в жизнь.

Список использованных источников:

1. Заметки по конференции «Арт-терапия в практической деятельности»... – Электронный ресурс. – Режим доступа: https://www.b17.ru/blog/art_therapy_iii_notes.
2. Музыкотерапия в музыкальном образовании – Терапия искусством в художественном образовании: по итогам 10-ти международных научно-практических конференций (Санкт-Петербург, 2008-2017 гг.) / сост. и науч. ред. проф. А.С. Ключев. – СПб.: Алетейя, 2018. – 378 с.
3. Пространство арт-терапии: возможности и перспективы. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://art-therapy.org.ua/index.php?page=prost-ran-stvo-art-terapii-vozmozhnosti-i-perspektivy-reportazh-s-konferentsii-po-art-terapii-2003-goda>.

Шершова Т.В.

аспірант,

Науковий керівник: Дячук В.П.

кандидат культурології, доцент,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

НАРОДНОПІСЕННА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ПОЛТАВЩИНИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Національний інститут стратегічних досліджень визначив, що основною умовою функціонування будь-якого регіону є наявність певних ознак: спільної території, соціальної згуртованості, споріднених цінностей та спільного

господарства. Органічне поєднання цих ознак свідчить про регіональну ідентичність.

З культурологічної точки зору, регіон визначається як історико-культурна територіальна спільність, в якій функціонує духовний світ людини. Цілісність культурного середовища і визначає рівень розвитку регіону. Як влучно зауважує О. Яковлев: «формування регіону є результатом довготривалого процесу самоорганізації суспільства, яке безупинно відтворює та примножує культурні надбання» [10, с. 12-13].

В.А. Личковах зазначає, що «регіоніка в етнологічному, історичному й економічному вимірах повинна розкрити субетнічну неповторність і самотність соціального життя краю, його особливу причетність до становлення й розвитку єдиної державної нації». У культурологічному аспекті, на думку науковця, регіоніка постає як «культурографія» регіону [6, с. 58-62].

Полтавщина – один із регіонів України, який має ґрунтовне значення для соціокультурного та мистецького значення держави. А. Литвиненко підкреслює значимість даної області: «Географічна й історична належність регіону до центральних українських земель визначила його як базовий для формування загальнонаціональних ознак української культури. Зокрема, численні мистецькі традиції, що століттями формувалися й шліфувалися у багатьох сферах культури краю, справили суттєвий вплив на розвиток не лише регіональної, а й усієї української культури загалом [5, с. 75].

О.В. Яковлев вважає, що методологічною основою регіональних досліджень повинна стати синергетика, яка сприятиме «створенню цілісної картини національної культури України», що, в результаті, призведе до соціокультурного «розмаїття етнокультур і відкриє «шляхи для розбудови нових національних моделей в контексті постсучасної культури [10, с. 3-5].

За ствердженням А. Кравченко, В. Личковаха та В. Шульгіної, «регіоніка, що покликана виявити неповторність і самотність культурного середовища в межах того чи іншого краю та має важливе значення для відтворення картини національної культури в усьому розмаїтті її регіональних аспектів» є окремою галуззю культурологічного знання [9, с. 3-11].

В. Личковах зазначає, що «тільки у взаємодії й взаємовпливах регіональних культур вимальовується духовний портрет українського народу, що моделюється спільною мовою, ментальністю, міфологічними, моральними та художньо-естетичними цінностями» [7, с. 3-4].

О. Копієвська з цього приводу констатує: «регіональний дискурс культурних практик дозволяє виявити й розкрити зв'язок культурних форм (звичаїв, традицій, ритуалів, «навичок», мовних норм, моделей поведінки і навіть особливостей спорудження житла) з місцевою системою господарювання та з територіальним розміщенням поселень, оскільки всі вони формуються на первинному рівні під впливом народних регіональних традицій і навіть в тому випадку, якщо це переселенці з інших регіонів і країн» [4, с. 68].

У період ХІХ-ХХ століття відбулося культурне становлення, так би мовити, національне відродження Полтавщини: сформувалася система музичної освіти, інструментального виконавства; зміцнилася гастрольно-концертна діяльність,

набула поширення композиторська творчість. Позитивні зміни торкнулися також бандурного та хорового виконавства, було закладено фундамент розвитку оперного мистецтва (театру).

Регіоналізм, у рамках нашого дослідження, постає як необхідний елемент для організації соціально-політичних та економічних проблем. Я. Верменич вважає, що він виявляється у звичаях, традиціях, культурних особливостях, типах менталітету та специфіці політичної поведінки, а регіональний розвиток дослідниця детермінує з поняттями простору, території, місця, середовища, ментальності, ландшафту та ін. Саме на цих підставах, на думку вченої, вимальовується уявлення про певний регіон з його виробничою та культурною інфраструктурою. Я. Верменич також розмежовує поняття регіон на: макро-, мезо- та мікрорегіони [2, с. 13].

Традиції у народній культурі, зокрема регіональній, є засобом передавання досвіду, елементом колективної культурної пам'яті, вони апробовані у часі та забезпечують само тотожність у процесі історичного розвитку [1, с. 12]. Завдяки культурним традиціям відбувається прояв національного в народній культурі та творчості, мові, літературі, звичаях та обрядах, фольклорі, що, в свою чергу, формує національну ідентичність, яка самозберігається, саморозвивається, і, не зважаючи на вплив різних зовнішніх чинників, не порушує своєї генетичної основи. Відповідно людина чи суспільство, які формуються за допомогою культурних чинників, продовжують наявні традиції та популяризують національну культуру.

Сучасне становище в Україні потребує підтримки національних традицій в окремих регіонах та країні загалом. Причому це не повинно бути нав'язування певної думки, що тільки загострить міжрегіональні непорозуміння, а шляхом створення умов для розвитку культурних процесів. Акцентування на народних піснях, які є культурною спадщиною, дозволить продовжити спадкоємність історичного минулого, окремих етнографічних груп, що збереже культурну пам'ять.

При аналізі теоретичних і практичних підходів до предмету наукового дослідження, варто визначити суть поняття «культурних благ», які, відповідно до чинного законодавства України, розуміються, як товари та послуги, що виробляються в процесі провадження діяльності у сфері культури для задоволення культурних потреб громадян (книги, художні альбоми, аудіовізуальні твори та їх демонстрування, аудіо продукція (музичні звукозаписи), твори та документи на новітніх носіях інформації, вироби художніх промислів, театральні та циркові вистави, концерти, культурно-освітні послуги тощо). Культурні блага та цінності виражаються в національних культурних продуктах [8, с. 4].

Доречно зазначає Г. Ковальова: «збереження української культурної самобутності і забезпечення єдності України потребують прискорення процесу формування модерної української ідентичності, привабливої для більшості українських громадян. Перспективи української національної ідентичності пов'язані з розробкою і реалізацією державою та суспільством спільної стратегії культурного розвитку і формування національної ідентичності» [3, с. 19].

Отже, проаналізувавши різноманітні фактори культурного розвитку Полтавщини, можна підсумувати, що досліджуваний регіон є одним із центральних в Україні, не лише за місцем розташування, але й за вагомими внесками у розвиток культури та мистецтва. Цікавим є той факт, що регіон зберіг іманентні особливості розвитку культури, проте вдало подолав статус провінційності та набув загальноукраїнських рис. Саме на теренах Полтавщини сформувався український менталітет, відбулася реформація літературної та музичної мов (завдяки І.П. Котляревському та М.В. Лисенку – уродженцям, визначним митцям Полтавщини).

Глибинне дослідження культури полтавського регіону, зокрема його фольклорних першоджерел допоможе пізнати сутність регіональних культурно-мистецьких процесів і відтворити цілісність та історичну послідовність культурного розвитку України загалом.

Список використаних джерел:

1. Герчанівська П.Е. Традиція : стабільність і варіативність // *Вісник НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2010. Вип. № 1. С. 12-16.
2. Верменич Я.В. Історична регіоналістика в Україні : теоретико-методологічні проблеми : дис. докт. іст. наук. – інститут історії НАН України. К., 2005.
3. Ковальова Г.П. Національна ідентичність та її формування в незалежній Україні в умовах глобалізації : культуротворчі аспекти : автореф. дис. канд. культурології : 26.00.01. Харк. держ. академія культури. Х., 2010. 23 с.
4. Копієвська О.Р. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний і глокальний контекст та локальні особливості (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Дис. на здобуття наук. ступ. доктора культурології. НАКККіМ, 2018. 487 с.
5. Литвиненко А.І. Українська регіоналістика в періодиці та архівних джерелах (на прикладі Полтавщини кінця ХІХ – початку ХХ століть). ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2015. С. 75-84.
6. Личковах В. Під сигнатурою Спаса. Сіверянська культурологічна регіоніка // *Вісник Чернігівського педагогічного ун-ту. Серія: Філосо. науки*. Вип. 14. Чернігів, 2002.
7. Личковах В. Чернігово-Сіверська культурологічна регіоніка. Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2011. 168 с.
8. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. К. : НАКККіМ, 2011. 23 с.
9. Шульгіна В., Кравченко А. Теоретико-методологічні аспекти культурологічної регіоніки // *Вісник Львівського університету. Сер. Мистецтво*. 2015. Вип. 16, Ч. 1. С. 3-11.
10. Яковлев О. Синергетика регіональних ідентичностей у культурному континуумі України кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. доктора культурології : 26.00.01. Київ, НАКККіМ. К., 2016. 42 с.